

Са сигурношћу можемо да констатујемо да је највећи део људске популације суочен са разним ограничењима и проблемима које до сада у свом животном веку нису сусретали. Једноставније речено, свет се налази (налазиће се) у огромној економској и друштвеној кризи, попут оних за време и после светских ратова. Такође, свака криза је уједно и изазов, јер се само њеним решавањем осигурава опстанак и даљи напредак. Овај прилаз може да буде основа да и ми сада у време ове кризе, размишљамо и правимо планове како после кризе, ослањајући се на наше научне-истраживачке потенцијале. Колико ће истраживања у науци моћи да нам помогну да превазиђемо кризу, зависи од само од постављених критеријума и пруженој шанси да истраживачи покажу своје могућности. Сигурно је да као први корак треба да се поставе критеријуми приоритета у погледу времена када ће резултати истраживачког рада дати свој допринос, пре свега локалној заједници (држави).

Ова криза нам је на најједноставнији начин (по стоти пут) показала, да само оне државе које су у стању да имају ВЛАСТИТЕ заокружене системе у погледу хране, енергије и

транспорта, имају највеће шансе да преброде овако тешке ситуације. Наравно, треба напоменути да и у овим системима су најважнији део добро образовани и школовани људски ресурси. Србија се показала да је једна од тих земаља, која у доброј мери располаже са добрим властитим ресурсима за производњу хране и енергије, као и солидним ресурсима за организовање транспорта људи и добара. Управо ова чињеница треба да буде полазна основа, за размишљање како се понашати (и радити) када настане стање после завршетка пандемије узроковане вирусом COVID-19. Једно је сигурно, онај ко настави са истим прилазом који је имао пре ове кризе, неће имати озбиљне шансе да се брзо опорави и само ће наставити да трпи последице кризе. Не верујем да се пуно разликујем од других који размишљају на ову тему, и вероватно већина у сагледавању како наставити даље полази од следећих претпоставки:

1. Човечанство ће се вратити досадашњем начину живота.
2. Неће доћи до промене у погледу светских економских трендова.

Потврда прве претпоставке је у основи да ће највећи део људи ће желети да се врати свом досадашњем начину живота. Одлазак на посао, одлазак у куповину, одлазак у ресторане, путовања, ... су само неки примери активности којима многим недостају. Страх од могуће зарезе ће полако нестајати, пре свега имајући у виду чињеницу да

највећи број људи неће имати веће здравствене проблеме.

Потврда друге претпоставке је у основи да савремени свет функционише на пуној зависности од релације потрошња-производња. Тако ће и да остане. Отворено питање је која ће потрошња да покрене расположиву производњу. Једно је сигурно, у првим данима након престанка пандемије, нудиће се само оно што је већ произведено (из залиха) или постојећи производи за које постоје производне линије. Након тога, само они који имају нове производе или додатну вредност на постојеће ће остваривати профит на тржишту. У погледу да ли ће привремена решења, попут рада од куће или on-line састанци/конференције, да прерасту у трајна решења, зависиће од критеријума који ће се узимати у приоритет: трошкови или квалитет.

Мислим да је сада прави тренутак да се максимално ојача и ангажује тројство привреда-држава-наука, у циљу проналажења одговарајућег прилаза за излазак из ове кризе. Новца на тржишту ће бити довољно, али начин на који ће неко да га искористи је најважнији. Да ли ће нека заједница отићи у задуженост или створити вишак вредности за своју добробит, зависи од њених одлука. Мислим да не смемо поново да пропустимо шансу и да не ојачамо власитите привредне потенцијале, на начин да им дајемо предност у добијању послова чији је инвеститор држава Србија. Предност треба да буде

доказана на начин да је наведеним производом/услугом замењено одговарајуће страни решење, и да је домаће решење добијено у сарадњи са домаћом научно-истраживачком институцијом. Рецепт је једноставан, и није непознат, већ га само треба применити, јер већина земаља има протекционистичке мере када су у питању државне наруџбине. Предност треба давати креативним решењима која могу да се реализују до максимално две године. Наравно, овај прилаз у финансирању научно истраживачких установа треба да се омогући и у случају када су у питању и домаћи правни субјекти који нису у власништву државе. То не значи да домаћи производ/услуга може да буде скупљи или лошијег квалитета, напротив треба да буде бољег или барем истог квалитета, са истом или мањом ценом. Управо у испуњењу овог захтеву треба да се покаже знање и инвентивност домаће научно истраживачке заједнице. Новац може да буде додељен само оним решењима који имају своје економско оправдање. Тешка су времена, а не треба ни заборавити да да живимо у тржишној економији.

Свима који ће доносити одлуку, да ли ће се применити предложени рецепт за јачање тројства привреда-држава-наука, предлажем да имају у својим размишљањима стару и често заборављену паролу: РАДИ ЛОКАЛНО, МИСЛИ ГЛОБАЛНО.

(Аутор је редовни професор на Факултету техничких наука у Новом Саду)